

Letecká prospekce a dálkový průzkum

Mgr. Ivan Čižmář, Ph.D.

ÚSTAV ARCHEOLOGICKÉ PAMÁTKOVÉ PÉČE BRNO
veřejná výzkumná instituce
Kaloudova 30, 614 00 Brno

Co je letecká archeologie

Jedna z metod, jak získat archeologická data

Činnost spojená s vyhodnocováním obrazových pramenů a fotografií při průzkumu krajiny

Cíle:

Plošný průzkum terénu z výšky identifikující nemovité památky

Tvorba zdrojových dat - dokumentace kulturní krajiny tedy nemovitých památek, reliktního původního přírodního prostředí a projevů lidského působení v původním prostředí.

Evidence, uložení a odborná analýza dat a jejich využití ve vědecké práci a péči o kulturní dědictví (sídlní a krajinná archeologie, struktura sídlních areálů)

Historie

První letecké snímky – z balónu v r. 1858 (focena Paříž)

Nejstarší letecké snímky historických památek

1906 - Anglie - Stonehenge, při cvičení válečných balónů (P. H. Sharp)

Stonehenge (GB) – 1906 jedna z prvních archeologických památek vyfocených z ptačí perspektivy

Itálie (Řím, Ostie, Pompeje - 1896 - 1911), Německo (Vilbel - 1912),
Makedonie (1916 - L. Rey).

Přední/Střední východ

G.A.Beazeley (anglický vojenský pilot - stará Samarra)

T.Wiegand (Němec): Denkmalschutzkommando
snímky syrské Palmýry

Vznik letecké archeologie - Anglie

O.G.S. CRAWFORD (1886 - 1957):

1924 – organizace prvního archeologicky cíleného průzkumného letu

tvůrce pojetí letecký snímek - vyhodnocení - mapování - interpretace, zakladatel časopisu *Antiquity* (1927) a jeho editor (do r. 1957), zakladatel letecké archeologie.

George W.G.Allen: pilot, inženýr, vynálezce, rozvoj šikmého snímkování, rozvoj detekce pomocí vegetačních příznaků.

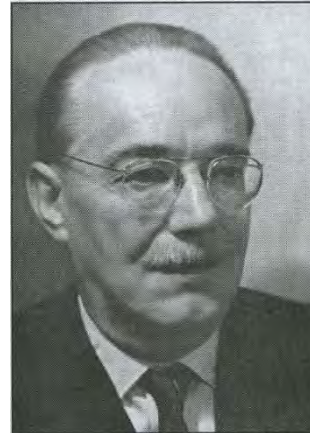
Německo – od r. 1928 firma Hansa Luftbilt, od 1935 Luftwafe

Vývoj v Čechách a na Moravě

A. Stocký

J. Böhm

1929 - pořízení snímků lokalit Homolka u Stehelčevsi, Libušín, Davle-Ostrov

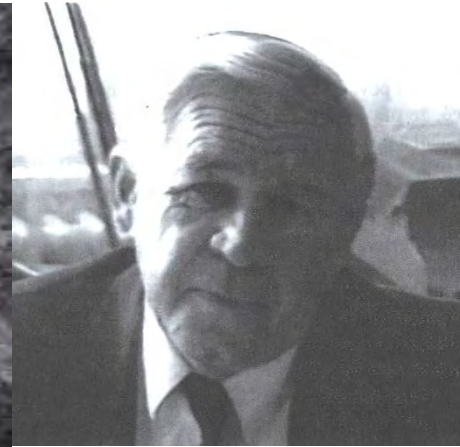
Větší zájem až ke konci třicátých let po vydání práce „Luftbild und Vorgeschichte“

Nedošlo k uvedení do praxe (válka), následně komunistický režim

- Velké problémy s režimem
- Prakticky zákaz pořizování leteckých fotografií

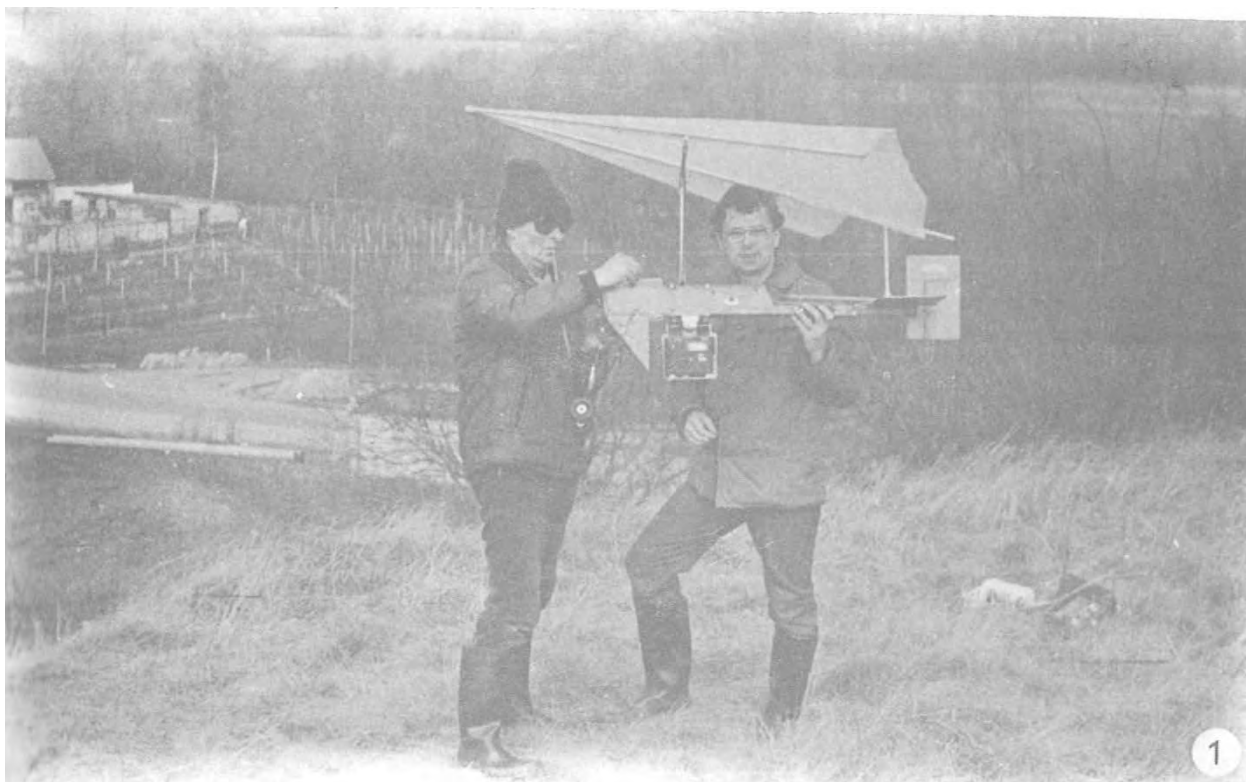
K vlastním letům nedošlo ani v „uvolněných“ 60. letech.

Těšetice-Kyjovice

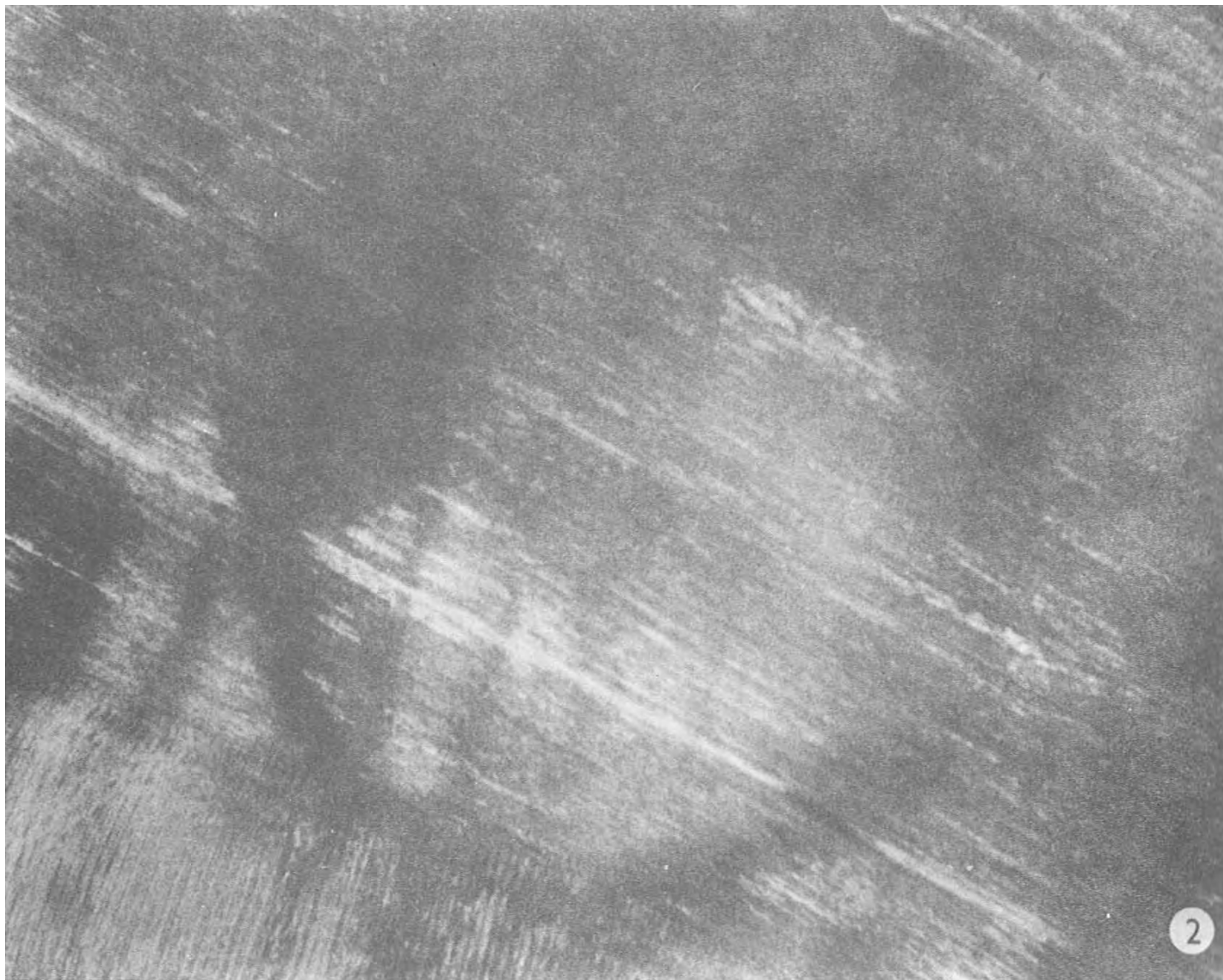

V. Podborský

Až v 70. letech zorganizováno snímkování neolitického rondelu v Těšeticích-Kyjovicích pomocí leteckého modelu + další lokality

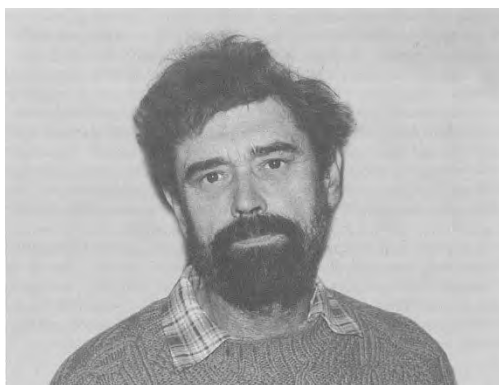
Využívání modelů pro snímkování vytipovaných lokalit

Rašovice – příkop kultury s MMK pořízený z mikroletounu

80. Léta – M. Bálek, J. Kovárník – podařilo se zorganizovat několik prospekčních letů s velkým úspěchem

Kromě příznaků sídlišť a pohřebišť objevování především rondelů a římských táborů

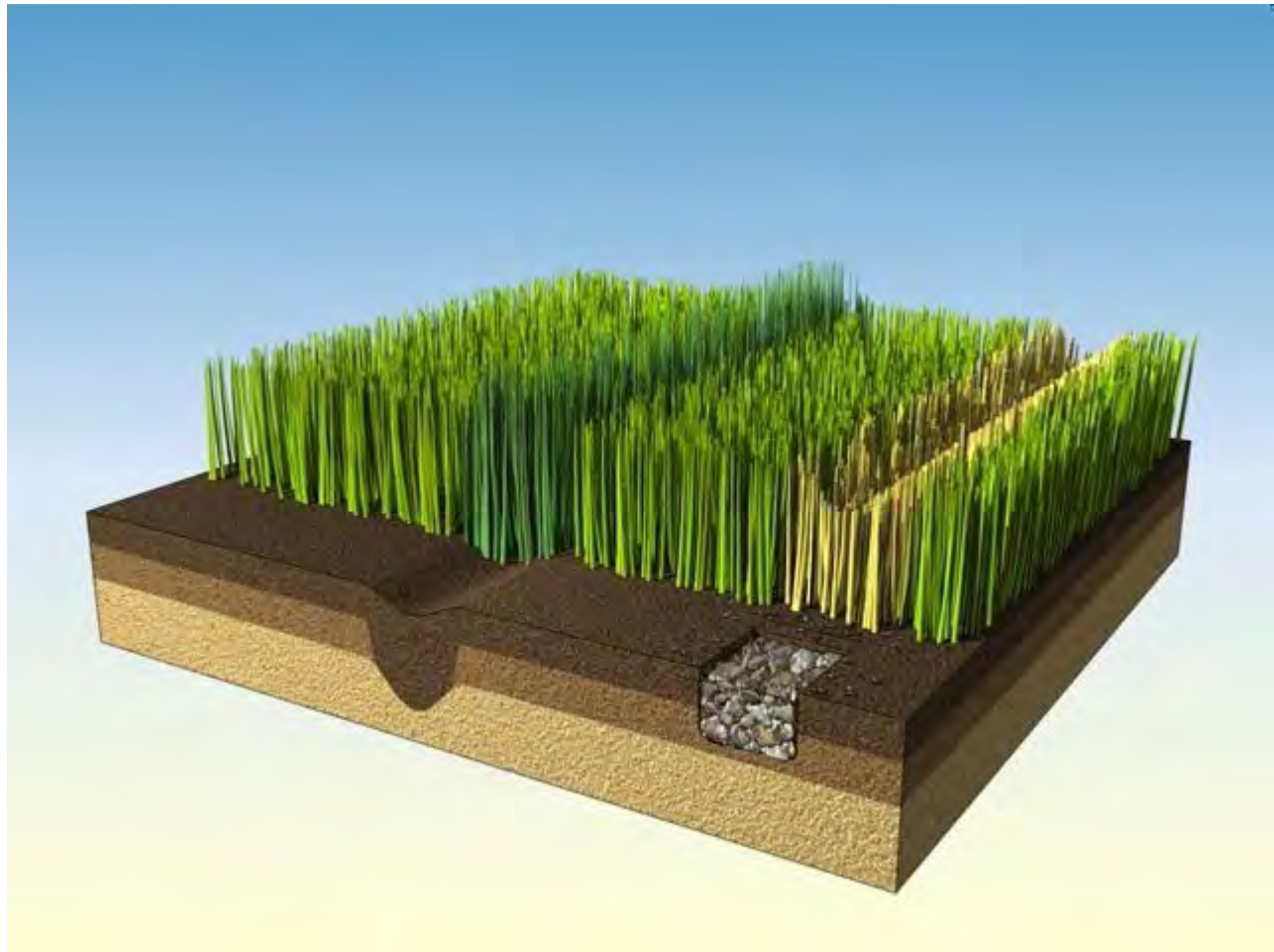
M. Bálek

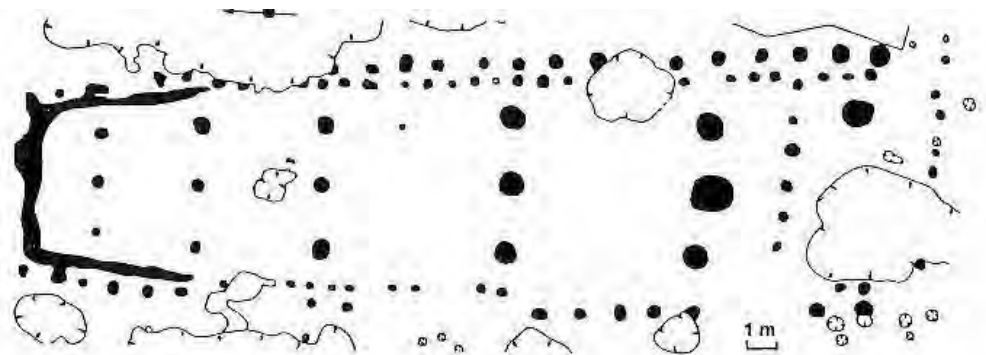
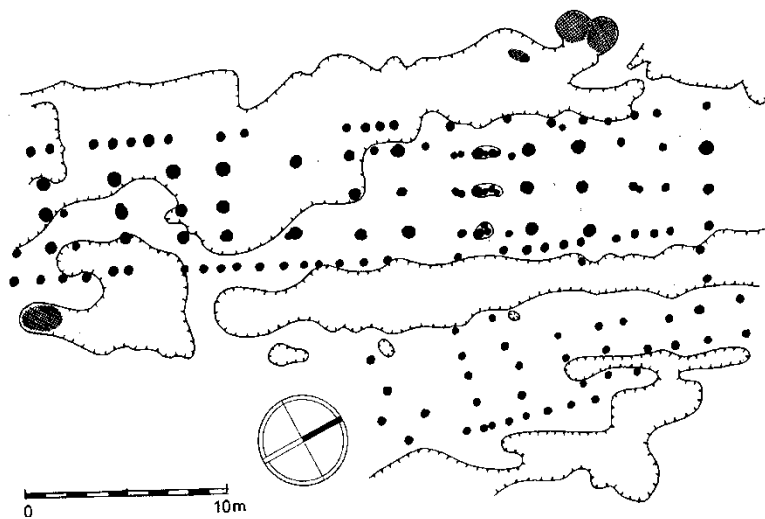
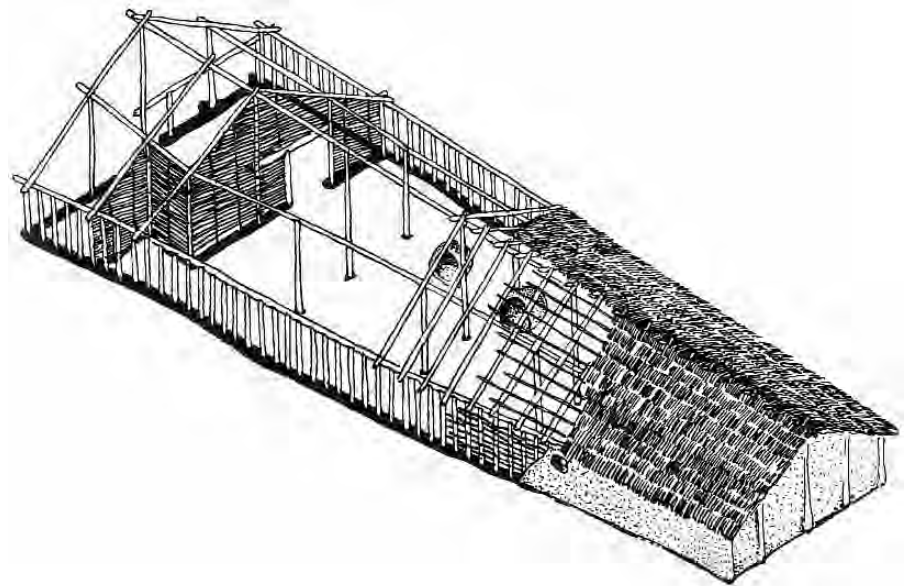
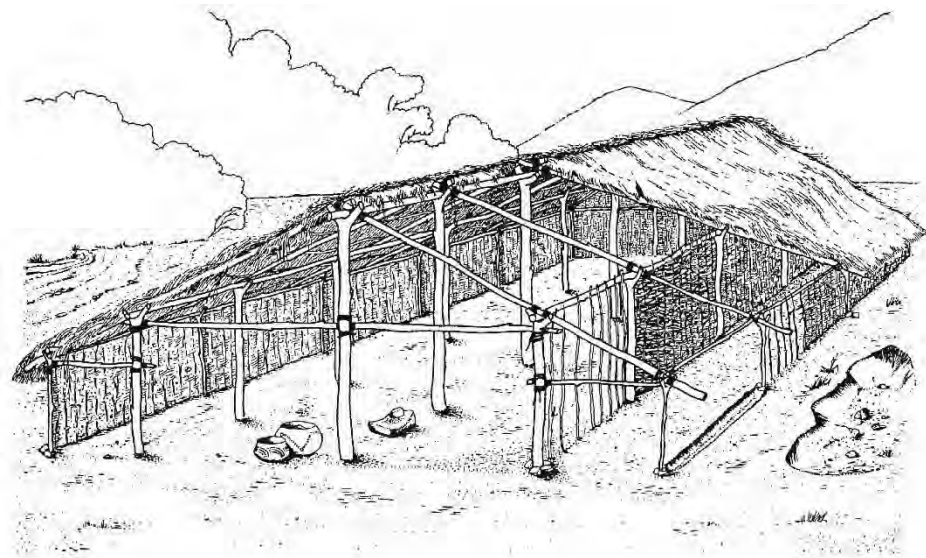
J. Kovárník

Příznaky v terénu

- 1) porostové
- 2) stínové
- 3) půdní

Neolitické stavby

Hulín – pohled na část skryté plochy budoucí dálnice

Příznaky v terénu

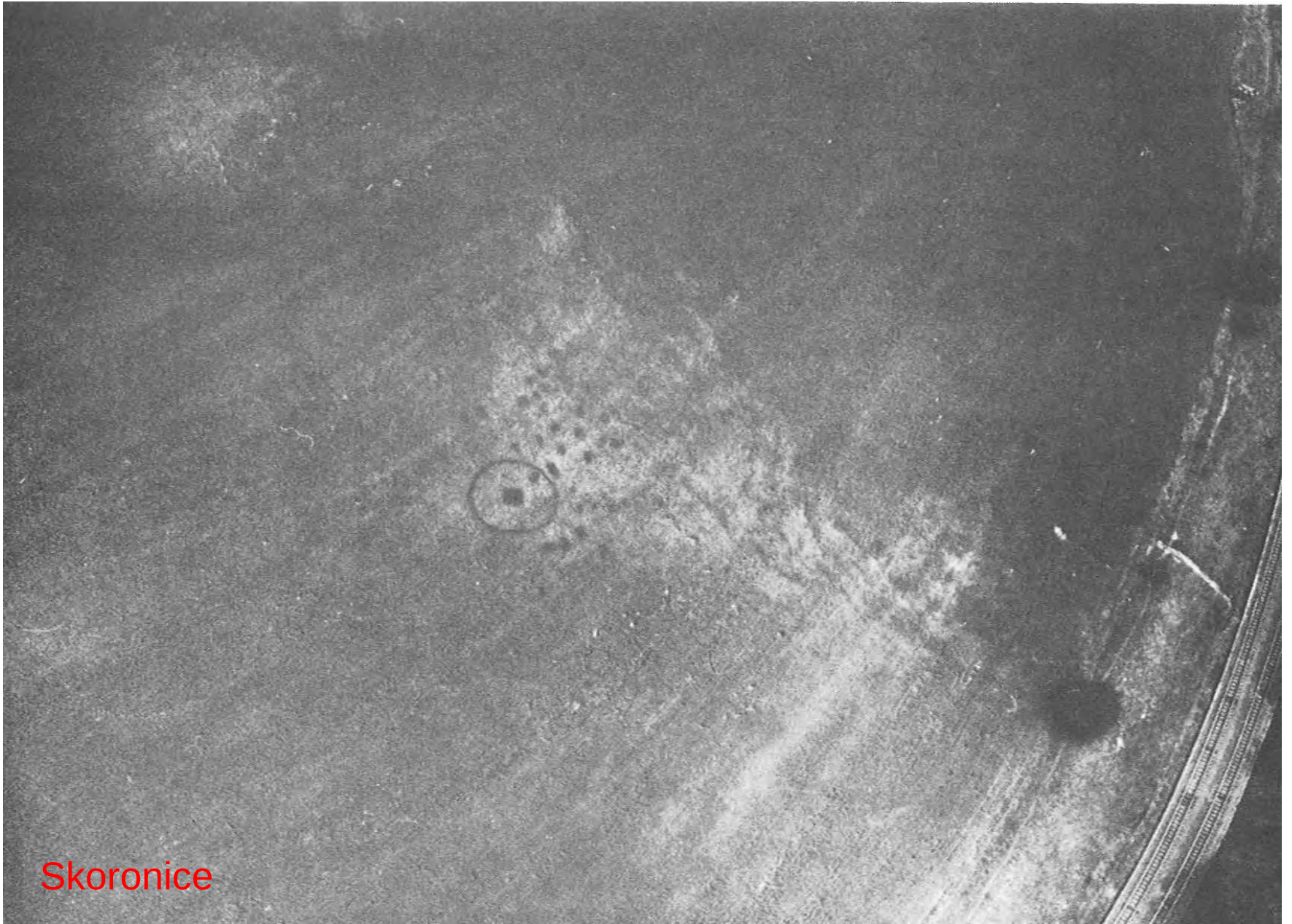

Příznaky v terénu

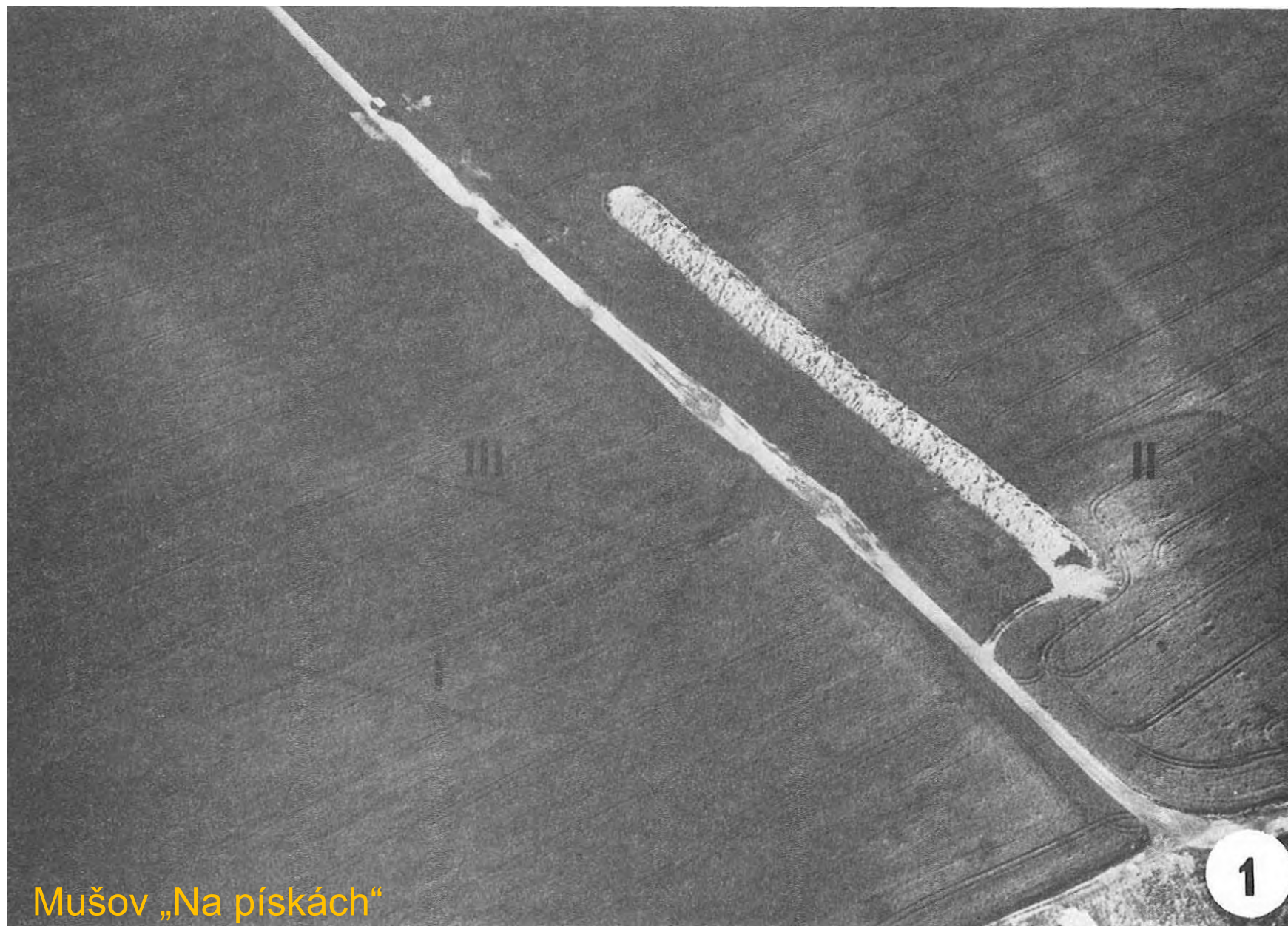
Půdní – vznik naoráváním zahloubených objektů

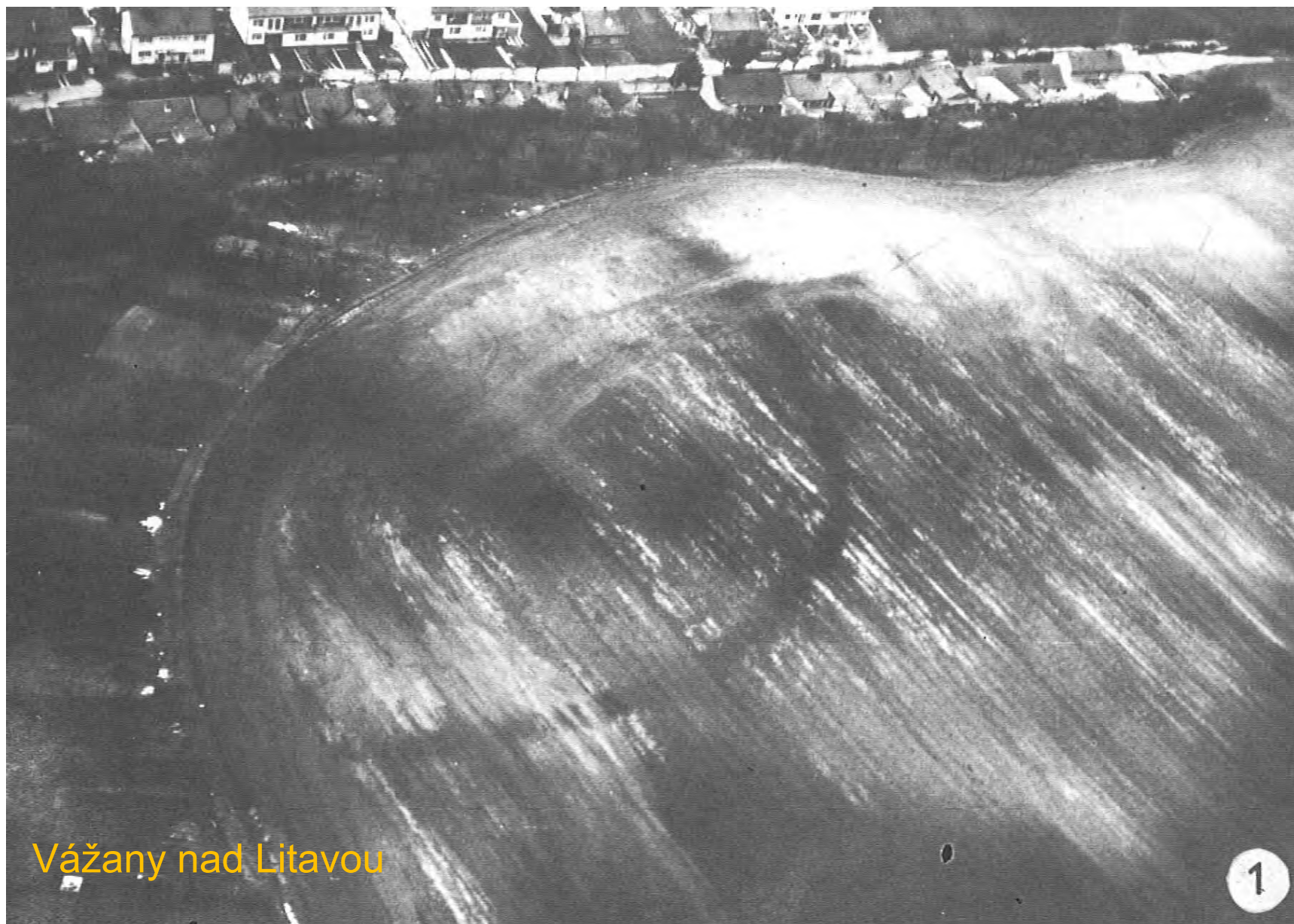
Kobylí – hradiště z pozdní doby kamenné a starší doby bronzové

Skoronice

Mušov „Na pískách“

Vážany nad Litavou

90. léta – po pádu režimu průlom, uvolnění vzdušného prostoru
Rapidní nárůst úspěšných prospekčních letů a ním související počet
nově objevených lokalit

Morava:

Prospekce prováděna především na jižní Moravě, kde jsou ideální
podmínky pro zachycení porostových příznaků

M. Bálek – Ústav archeologické památkové péče Brno,
dříve AÚ AV ČR v Brně

J. Kovárník – Masarykova univerzita v Brně

Později v podstatně menší míře také další archeologické instituce

Čechy:

M. Gojda – Archeologický ústav AV ČR Praha

Z. Smrž – Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech

Využití ortofotomap a satelitních snímků

Internetové zdroje – např. www.cuzk.cz, www.mapy.cz, www.maps.google.cz

2015 – snímkováno červen/červenec – velmi dobré podmínky

Využití ortofotomap a satelitních snímků

Pasohlávky

Snímkování z dronu

- Výhody
- Nízké náklady
- Možnost focení z malé výšky

Nevýhody:

Nemožnost průzkumu více lokalit

Snímkování z dronu

Cessna 172

Čím se letá

Cessna 152

Dříve nutná zásoba kinofilmů a ideálně 2 a více fotoaparátů
Dnes již stačí 1 fotoaparát, lépe však více objektivů + filtry
Ideálně zabudovaný GPS modul, případně GPS mapující cestu letounu
Čas závěrky ideálně 1/500 – vibrace letadla
Nutné počítat s vibracemi letadla = nutné dobré světlo

Dokumentace hradisek

PRAVĚKÁ HRADISKA
NA BRNĚNSKU

2002

Ústav archeologické památkové péče Brno

PRAVĚKÁ HRADISKA
NA VÝŠKOVSKU

2003

Ústav archeologické památkové péče Brno

PRAVĚKÁ HRADISKA
NA HANĚ

2004

Ústav archeologické památkové péče Brno

PRAVĚKÁ HRADISKA
NA TŘEBÍČSKU A ZNOJEMSKU

2005

Ústav archeologické památkové péče Brno

PRAVĚKÁ HRADISKA
V DOLNÍM PODÝJÍ

2006

Ústav archeologické památkové péče Brno

PRAVĚKÁ HRADISKA
JIHOVÝCHODNÍ MORAVY

2007

Ústav archeologické památkové péče Brno

PRAVĚKÁ HRADISKA
VÝCHODNÍ MORAVY

2008

Ústav archeologické památkové péče Brno

PRAVĚKÁ HRADISKA
MORAVSKÉ BRÁNY

2009

Ústav archeologické památkové péče Brno

PRAVĚKÁ HRADISKA
BOSKOVICKÉ BRÁZDY

2010

Ústav archeologické památkové péče Brno

STŘEDOVĚKÉ HRÁDKY
NA MORAVĚ

2011

Ústav archeologické památkové péče Brno

PRAVĚKÁ HRADISKA
NA MORAVĚ

2012

Ústav archeologické památkové péče Brno

Pálava – Tabulová hora

Mikulčice

Kotouč u Štramberka – již téměř odtěžené hradiště

Podmolí „Šobes“

Hradiště Čejč

Hrušovany nad Jevišovkou

Dokumentace sídlišť a pohřebišť

Dokumentace sídlišť a pohřebišť

Pasohlávky

Dokumentace sídlišť a pohřebišť

Pasohlávky

Dokumentace sídlišť a pohřebišť

Pohořelice-Nová Ves

Dokumentace sídlišť a pohřebišť

Přísnovice

Dokumentace sídlišť a pohřebišť

Drnohlec – liniové a kruhové příznaky

Dokumentace sídlišť a pohřebišť

Křidlůvky – příznaky zahloubených chat v jedné linii

Dokumentace sídlišť a pohřebišť

Pohořelice-Nová Ves – stavba neobvyklé konstrukce

Dokumentace sídlišť a pohřebišť

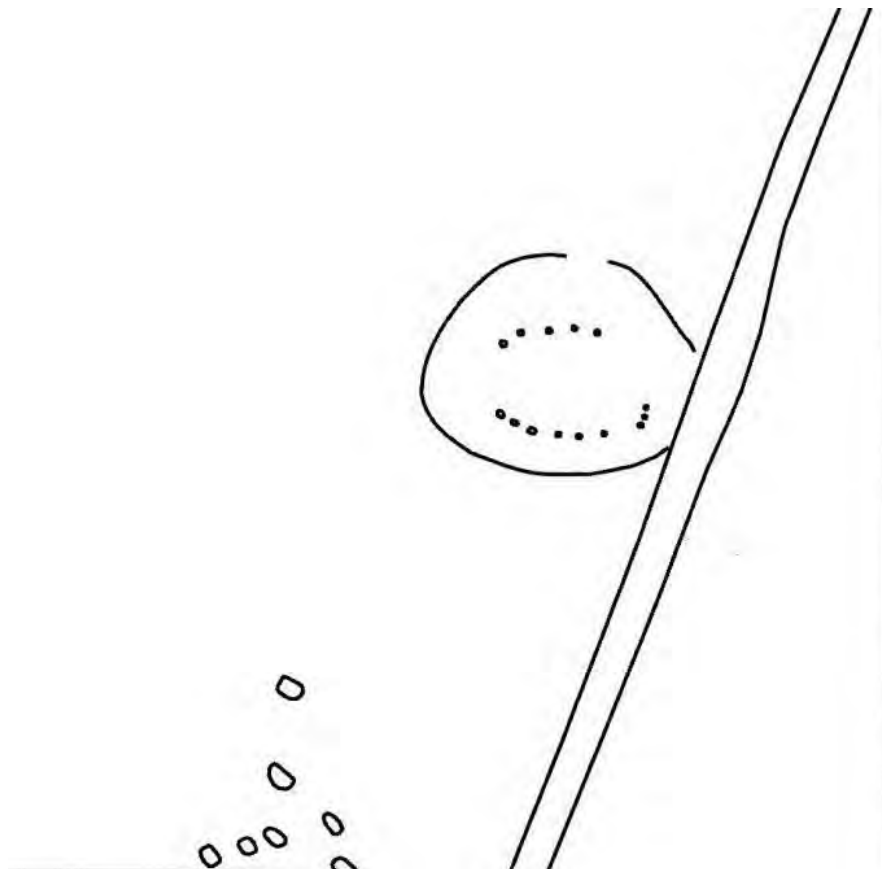
Nosislav – pravěké sídliště

Dokumentace sídlišť a pohřebišť

Hrušovany nad Jevišovkou

Dokumentace sídlišť a pohřebišť

Pohořelice-Nová Ves – neobvyklý kruhový útvar

Dokumentace sídlišť a pohřebišť

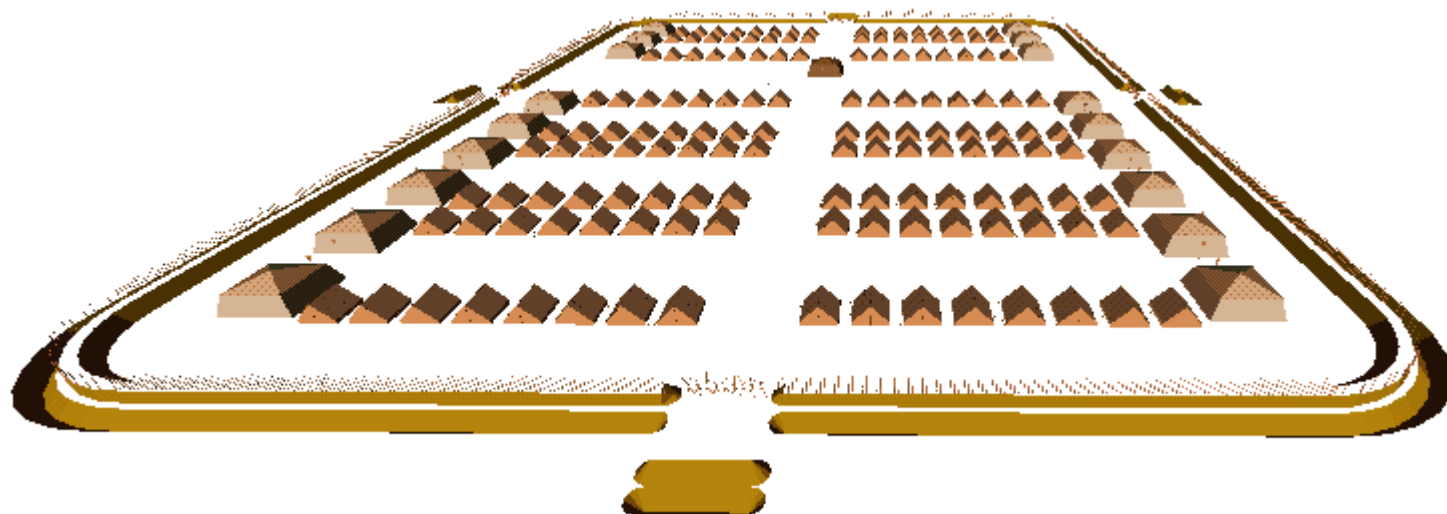
Pohořelice-Nová Ves – půdorys halového
domu kultury s lineární keramikou

Římské pochodové tábory

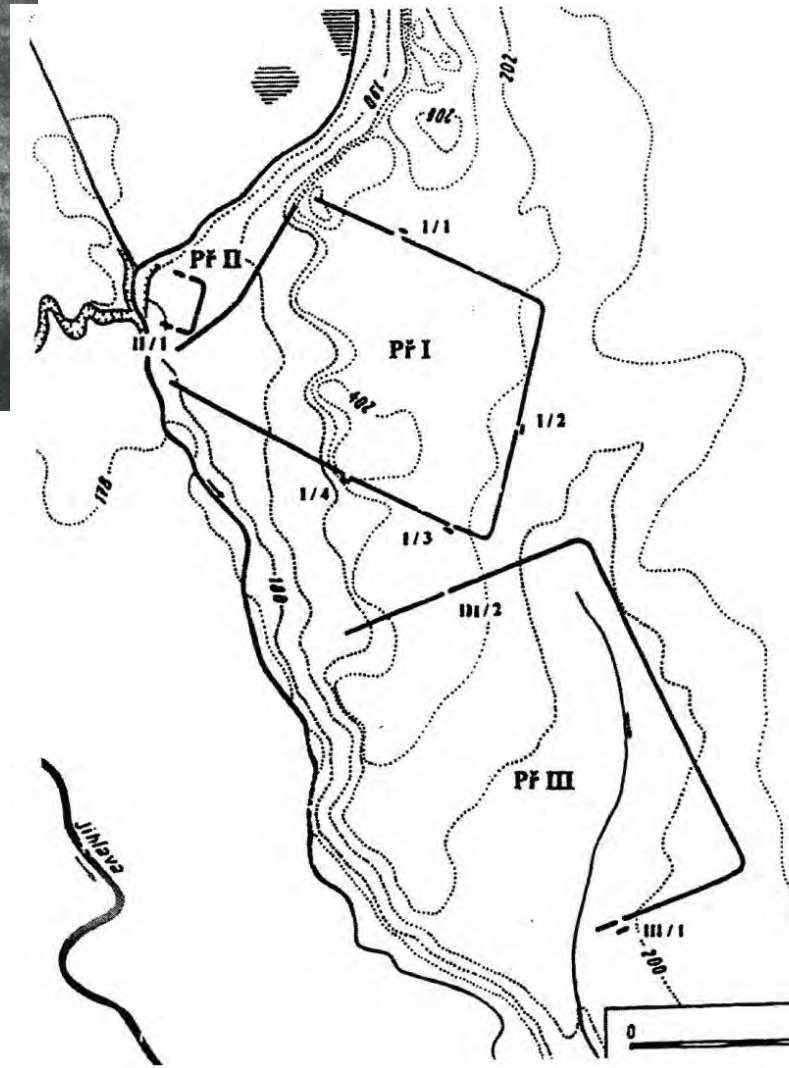
- Na našem území X. legie
- Římská stanice na Mušově
- V okolí tzv. pochodové tábory
- Průlom v 90. letech – leteckou prospekcí postupně zjištěno ca 20 pochodových táborů

Mušov „Burgstall“ - římská vojenská stanice

Ivaň

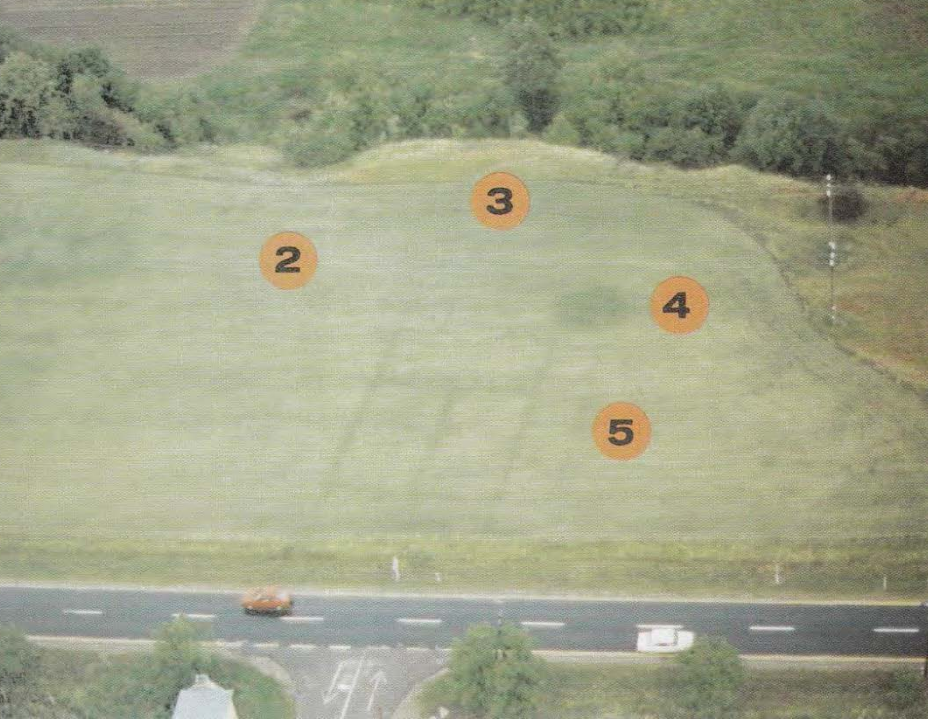

Charvátská Nová Ves

Tutulus - brána s předsazeným krátkým příkopem

Nadzemní stavba zjištěná leteckou
prospekcí u silnice Brno – Mikulov...

...následně odkrytá při záchranném
archeologickém výzkumu...

...a následná rekonstrukce

Dokumentace ZAV

An aerial photograph showing a large, rectangular, cleared area of land, likely a construction site. The ground is light brown and uneven, with some darker patches. To the right of the cleared area is a large, white, rectangular building, possibly a warehouse or industrial facility. Several cars and trucks are parked along the road next to the building. To the left of the cleared area, there are some piles of material and a small body of water. In the background, there are railway tracks and some greenery.

Modřice – výzkum polykulturní lokality

Popůvky – stavba kúlové konstrukce

Středověká tvrziště

Švábenice

Vratěnín

Nechvalín - hrádek

Orlovice

Dobrotice

Hrady

Boskovice

Hrady

Buchlov

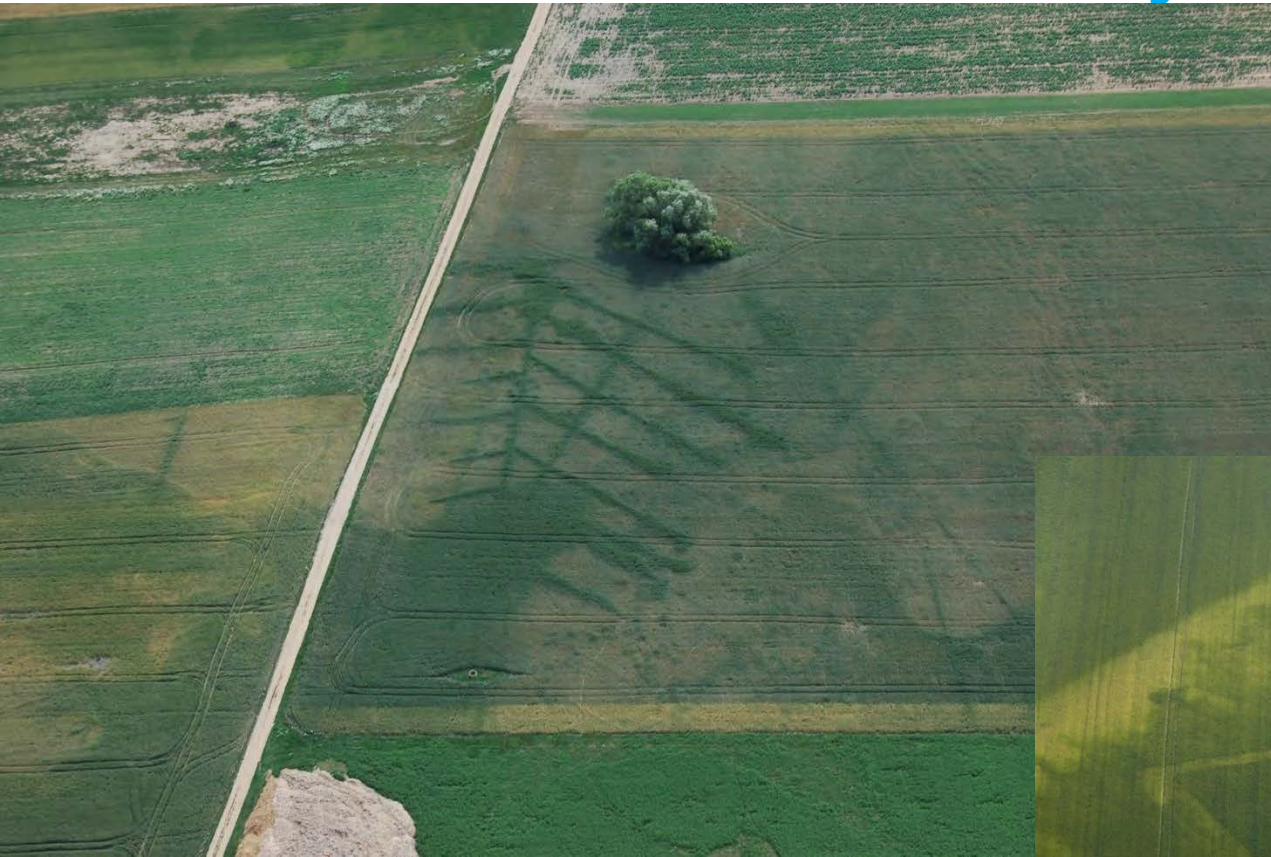
Hrady

Malenovice

Novověké objekty

Meliorační systém

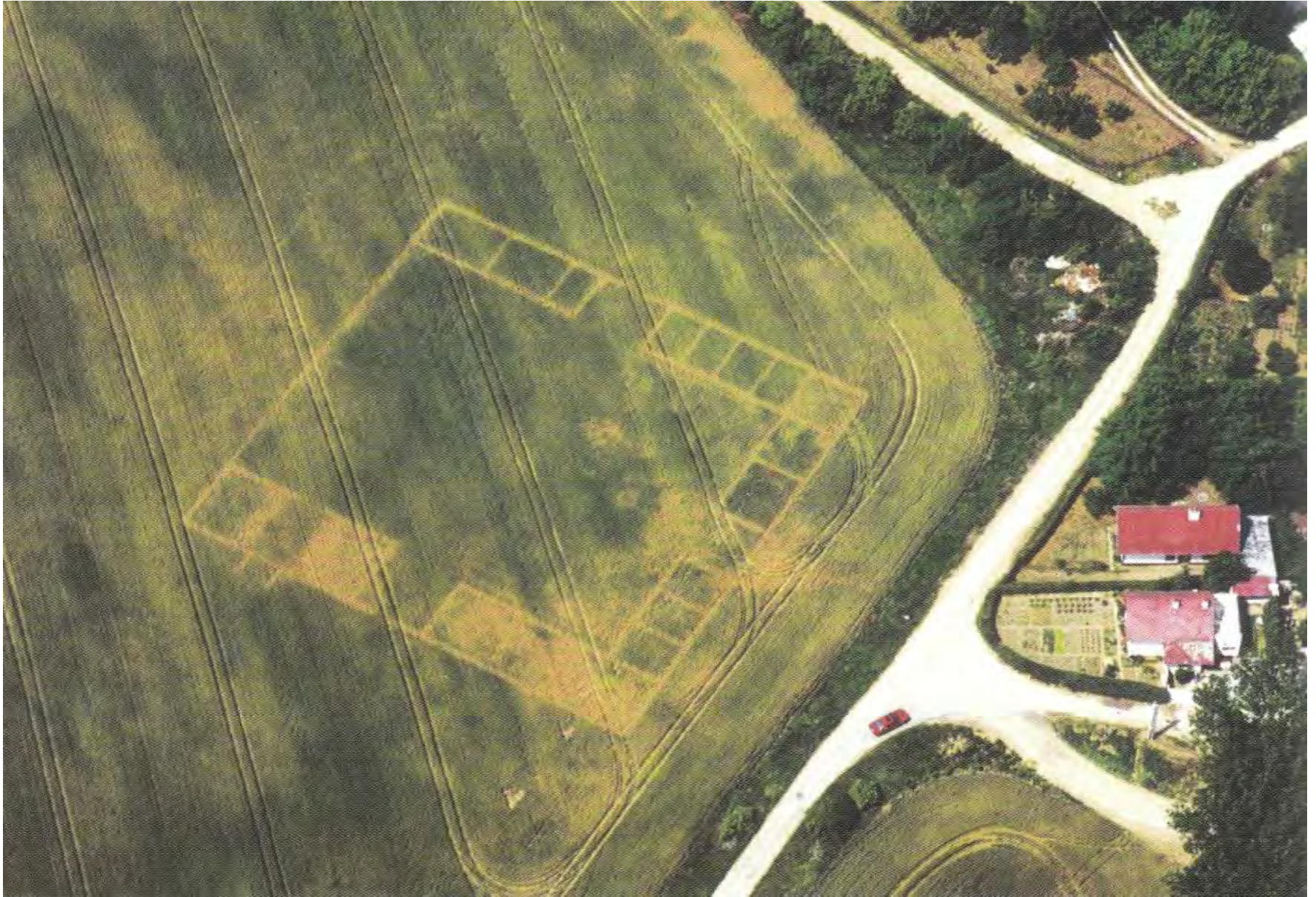
Rohozná – opevnění z třicetileté války

Vojenské zákopy

Zavlažovací polní systém

Medlov – letecký snímek zaniklého barokního dvora

Děkuji za pozornost

